

संस्कृतभारती, तेलङ्गाणा
पत्रालयद्वारा संस्कृतम् – आगष्ट – 2022
शिक्षा - प्रश्नपत्रम्

समयः – घण्टात्रयम्

पूर्णाङ्काः – 100

I. अ) एकस्य श्लोकस्य पदविभागम् अन्वयरचनां च कृत्वा तात्पर्यं स्वभाषया लिखत । 1 x 6 = 6 M

- 1) अपर्याप्तं तदस्माकं बलं भीष्माभिरक्षितम् ।
पर्याप्तं त्विदमेतेषां बलं भीमाभिरक्षितम् ॥
- 2) निमित्तानि च पश्यामि विपरीतानि केशव ।
न च श्रेयोऽनुपश्यामि हत्वा स्वजनमाहवे ॥

आ) सुभाषितद्वयस्य अन्वयार्थं तात्पर्यं च स्वभाषया लिखत ।

2 x 4 = 8 M

- 1) दानं भोगो नाशस्तिस्त्रो गतयो भवन्ति वित्तस्य ।
यो न ददाति न भुङ्क्ते तस्य तृतीया गतिर्भवति ॥
- 2) नागुणी गुणिनं वेत्ति गुणी गुणिषु मत्सरी ।
गुणी च गुणरागी च विरलः सरलो जनः ॥
- 3) सत्यं तपो ज्ञानमहिंसतां च विद्वत्प्रणामं च सुशीलतां च ।
एतानि यो धारयते स विद्वान् न तत्र शास्त्राध्ययनं हि कारणम् ॥

इ) प्रश्नत्रयस्य उत्तरं स्वभाषया लिखत ।

3 x 2 = 6 M

- 1) न नाममात्रेण करोत्यरोगम् --- विशदयत ।
- 2) न गणयति दुःखं न च सुखम् --- विवृणुत ।
- 3) वारितरङ्गचञ्चलतरे सौख्यं कुतः प्राणिनाम् --- कथमिति लिखत ।
- 4) नृणां वैराग्यमेवाभयम् --- विशदयत ।

II. अ) चतुर्णां ससन्दर्भं वाक्यार्थं स्वभाषया लिखत ।

4 x 3 = 12 M

- 1) कृष्ण ! भवान् सर्वं जानाति ।

- 2) नगरस्य मार्गेषु रत्नानां राशिरेवासीत् ।
- 3) अतस्तं जेतुं भवता उपायः कर्तव्यः ।
- 4) फलपर्यन्तं तपस्यामाचर ।
- 5) व्याधिः वर्धमानः शत्रुः च नोपेक्षणीयौ ।
- 6) तपसो मध्ये विघ्नाः भवन्त्येव ।

आ) प्रहेलिकाद्वयस्य उत्तरम् अर्थं च स्वभाषया लिखत ।

2 x 3 = 6 M

- 1) पर्वताग्रे रथो याति भूमौ तिष्ठति सारथिः ।
चलते वायुवेगेन पदमेकं न गच्छति ॥
- 2) प्रायेण नीचलोकस्य कः करोतीह गर्वताम् ?
आदौ वर्णद्वयं दत्त्वा ब्रूहि के वनवासिनः ॥
- 3) का कान्ता कालियारातेः पुनरर्थे किमव्ययम् ।
किं वन्द्यं सर्वदेवानां फलेषु किमु सुन्दरम् ॥

इ) द्वयोः अभिप्रायं स्वभाषया लिखत ।

2 x 1 = 2 M

- 1) मनो हि हेतुः सर्वेषां इन्द्रियाणां प्रवर्तने ।
- 2) वज्रादपि धीराणां चित्तरत्नमखण्डितम् ।
- 3) उत्तिष्ठत जाग्रत प्राप्य वरान्निबोधत ।

III.

अ) संस्कृतभाषया पञ्चानां प्रश्नानाम् उत्तराणि एकैकेन वाक्येन लिखत ।

5 x 1 = 5 M

- 1) कस्य दौर्जन्यम् असहनीयम् ?
- 2) इन्द्रप्रस्थस्य बहिर्भागे कौ परिवारौ मिलितौ ?
- 3) महादेवः किमर्थं कुपितः ?
- 4) दुष्टाः कदा सुखम् अनुभवन्ति ? कदा च विनश्यन्ति ?
- 5) बलरामः श्रीकृष्णं किम् उक्तवान् ?
- 6) अर्जुनः किमर्थम् इन्द्रम् आराधयितुम् इच्छति ?

आ) अधः दत्तेषु पञ्च पदानि प्रयुज्य वाक्यानि संस्कृतेन लिखत ।

5 x 1 = 5 M

- 1) गणयितुम्
- 2) आगच्छन्तः
- 3) आरुह्य
- 4) चिन्तयन्त्यः
- 5) चोरयमाणम्
- 6) पातव्यम्
- 7) उषिताः

इ) अधः दत्तयोः एकस्य विवरणं दशभिः वाक्यैः संस्कृतभाषया लिखत ।

1 x 5 = 5 M

- 1) भगवतः विष्णोः अवताराः ।
- 2) युधिष्ठिरं प्रति द्रौपद्याः वचनानि ।

ई) प्रदत्तानां शब्दानां सत्सप्तमी रूपाणि लिखत ।

5 x 1 = 5 M

- 1) लता कम्पमाना
- 2) नार्यः जल्पन्त्यः
- 3) खगः डयमानः
- 4) रामः गच्छन्
- 5) जननी पचन्ती
- 6) सर्वे पानकं पिबन्तः

IV.

अ) एतेषां कृदन्तानाम् इतरवचनानि लिखत ।

4 x 1 = 4 M

- 1) पठन्तम् - _____
- 2) कम्पमानैः - _____
- 3) जायमानम् - _____
- 4) सहमानाभ्यः - _____

आ) आवरणे लिखितानां पदानाम् उचितैः शतृ-शानजन्तरूपैः रिक्तस्थानानि पूरयत ।

6 x 1 = 6 M

- 1) अर्चकाः तीर्थं ----- उपविष्टवन्तः सन्ति । (ददति)
- 2) ----- गृहं निर्धने खेदं जनयति । (नश्यति)
- 3) गानं ----- तेन निद्रा कृता । (शृणोति)
- 4) कृष्णं ----- गोपिकाः रुदितवत्यः । (स्मरन्ति)
- 5) दशरथः ----- बालान् दृष्ट्वा हृष्टवान् । (वर्धते)
- 6) ----- वृद्धायां नूतना इच्छा उत्पन्ना । (खिद्यते)

इ) अधः दत्तेषु पञ्चानां सन्धिं विभज्य सन्धि नाम लिखत ।

5 x 1 = 5 M

- 1) पठन्त्यत्र
- 2) दिनान्तेऽस्ति
- 3) सम्पादयति
- 4) मधुलिदिबति
- 5) विपन्निवेदनम्
- 6) साम्राडित

ई) अधः दत्तेषु पञ्चानां सन्धिं कृत्वा सन्धिनाम नियमं च लिखत ।

5 x 1 = 5 M

- 1) कः + चन 2) एतस्मिन् + एव 3) प्रातः + अपि 4) भीमः + अवदत्
5) सूर्यः + उदेति 6) रामः + तरति 7) सत् + शीलम् 8) दिक् + मूढः

V. अ) अधोलिखितं गद्यभागं पठित्वा ततः दत्तानां प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषया लिखत । 6 x 1 = 6

पुरा हिरण्यकशिपुर्नाम दैत्यो लोकान् पीडयति स्म । अखिलोऽपि लोकः तस्मात् भीतः । तदा विष्णुः नरसिंहावतारं गृहीत्वा तं राक्षसं नखैः छित्त्वा हतवान् । मृतः स जन्मान्तरे रावणो जातः । पुनरपि जनान् मुनीन् च पीडयन्नासीत् । पुनः भगवान् विष्णुमूर्तिः श्रीरामो भूत्वा सीतापहारकं तं हतवान् । स राक्षसः पुनः शिशुपाल इति नाम्ना उत्पन्नः । तस्य दौर्जन्यम् असहनीयम् आसीत् । अतः जनाः श्रीहरिं प्रार्थितवन्तः । अतः श्रीहरिः कृष्णावतारं गृहीतवान् । ततः राक्षससंहारं कृत्वा लोकोपकारं कृतवान् ।

1. लोकः कस्मात् भीतः ? 2. विष्णुः कं नखैः हतवान् ? 3. सीतापहारकः कः आसीत् ?
4. कस्य दौर्जन्यम् असहनीयम् आसीत् ? 5. कस्मिन्नवतारे हरिः शिशुपालवधं कृतवान् ?
6. श्रीहरिः कथं लोकोपकारम् अकरोत् ?

आ) अधो दत्तेषु द्वौ न्यायौ स्वभाषया विवृणुत ।

2 x 2 = 4 M

- 1) सूचीकटाहन्यायः 2) अशोकवनिकान्यायः 3) अरुन्धतीप्रदर्शनन्यायः

इ) पञ्च वाक्यानि संस्कृतेन अनुवदत ।

5 x 1 = 5 M

1) ఇక్కడు రాగా అతడు నిలబడ్డాడు. As soon as the teachers came he stood.

2) బాధించుచున్న తలనొప్పితో నా సోదరీ నిద్రించింది.

While suffering from head-ache my sister slept.

3) చదువుచున్న విద్యార్థులయందు శ్రద్ధ ఉండనేవలయును.

There should be interest in the students who are studying.

4) అధ్యాపకుడు వెళ్ళగానే విద్యార్థులు పరుగెత్తిరి. As soon as teacher has gone students ran.

5) పని చేస్తూన్న అతనిని ఆమె చూస్తున్నది. She sees him who is working.

6) దొంగ ఇటు అటు చూస్తూ ధనం దోచుకొనుచున్నాడు. Thief looking here and there stole the money.

ई) पञ्च वाक्यानि स्वभाषया अनुवदत ।

5 x 1 = 5 M

- 1) कार्यं कुर्वत्यः स्त्रियः गीतं गायन्ति ।
- 2) विशेषेण आलोचमानायै लेखिकायै प्रशस्तिः प्रदत्ता ।
- 3) विमानेषु आगतेषु यात्रिकाः धावितवन्तः ।
- 4) माता क्षीरं पिबन्तौ पुत्रौ दृष्टवती ।
- 5) भक्तैः ध्याने क्रियमाणे सम्भाषणं मा कुरु ।
- 6) सर्पे आगते सर्वे भीताः ।

जयतु संस्कृतम्